

2022-§ 293

Dnr: KS.2022.0715

Svar på motion - Utöka antalet verksamhetsnämnder i Finspång

Beskrivning av ärendet

Sverigedemokraterna (SD) i Finspång har lämnat in en motion om att utöka antalet verksamhetsnämnder i Finspångs kommun.

Sverigedemokraterna hänvisar först i sin motion till ett beslut som togs av kommunfullmäktige 2008 om en ny politisk organisation som trädde i kraft 1 januari 2009 (2008-08-27, § 178). I den politiska organisationen blev kommunstyrelsen den enda verksamhetsnämnden, och de tidigare nämndernas övriga uppdrag lades på fyra fasta beredningar under kommunfullmäktige.

Kommunfullmäktige har den 22 juni 2022, § 88 tagit beslut om att ersätta de fasta beredningarna från och med 1 januari 2023 med tillfälliga beredningar. Sverigedemokraterna menar att detta beslut gör att delar av ursprungstanken med den tidigare organisationsförändringen nu frångås. De har också uppmärksammat att andra speciella tillfälliga grupper och utskott skapats genom åren med olika specifika uppdrag och de menar att denna radikala förändring av den politiska organisationen medför risker, bland annat en maktkoncentration på tjänstemannanivå och minskad politisk insyn.

Sverigedemokraterna yrkar att kommunfullmäktige ger förvaltningen, tillsammans med en politisk beredningsgrupp, i uppdrag att arbeta fram ett förslag till nytt reglemente och möjliggöra införandet av två nya verksamhetsnämnder med verksamhets- och beredningsansvar; en bygg- och miljönämnd och en utbildningsnämnd, med uppdrag och verksamhetsansvar enligt inlämnad motion (dnr KS.2022.0715-1).

Svar på motionen utifrån konsekvenser för den politiska organisationen, verksamheterna och ekonomin

Den omorganisation som gjordes 2009 var då en radikal förändring och ett stort avsteg från den organisationsmodell som Sveriges kommuner har lutat sig mot under de senaste hundra åren. Men samtidigt bör förändringarna ses mot bakgrund av den utveckling som skett i kommunerna. En anledning till att fler och fler kommuner under senare år valt att avskaffa frivilliga nämnder är att antalet förtroendevalda (främst ersättare) sedan länge successivt minskat i nästan alla kommuner. Partier har svårt att rekrytera nya medlemmar.

Det har blivit en allt större utmaning att besätta nämnderna i de kommuner där man har flera nämnder, främst i små kommuner. Ur politisk aspekt kan detta medföra att det finns personer som gärna räcker upp handen och ställer upp på flera uppdrag, men där de rätta kvalifikationerna för uppdragen saknas. För att undvika detta bör posterna vara färre än kandidaterna. Å andra sidan är risken

Justerandes signatur

Utdragsbestyrkande

stor att eldsjälarna som engagerar sig för att de är intresserade av vissa typer av frågor går förlorade. En minskad politisk organisation kan också medföra att det blir färre politiker som är med i den politiska debatten, om det finns överskott på möjliga politiker i förhållande till organisationen.

Trenden i Sverige är dock att allt fler kommuner går mot en nämndlös organisation, och där organisationen ska kunna vara hållbar och återbesättas i minst tre mandatperioder framåt.

Dagens samhälle gjorde en undersökning 2019 där 272 kommuner (94 %) svarade på en enkät och där nästan hälften av dem – 132 kommuner – svarade att de slagit samman förvaltningar och/eller politiska nämnder sedan valet 2014.

En annan aspekt att beakta är att det är ett känt fenomen i ”kommunSverige” att sektorsnämnder/verksamhetsnämnder ofta utvecklas till homogena grupperingar där nämnden får en gemensam identitet utifrån nämndens uppdrag snarare än partitillhörighet. Nämnden värnar om den egna verksamheten och dess resurssättning och vill gärna i budgetsammanhang maximera resurserna. Detta blir på bekostnad av en helhetssyn och fullmäktiges styrning mot måluppfyllelse. Å andra sidan kan väl fungerande nämnder som förstår sina uppdrag avlasta kommunstyrelse och fullmäktige. I den traditionella nämndorganisationen läggs dock makten långt ifrån de direkt förtroendevalda som mestadels beslutar i ärenden redan bestämda av sektorsnämnder/verksamhetsnämnder. Kommunfullmäktige blir ett transportorgan som bara verkställer det som redan bestämts på lägre nivå i systemet.

Ur ekonomisk synvinkel krävs fler politiker och fler stödjande tjänstepersoner vid en utökning av verksamhetsnämnder. Det blir också fler sammanträden, presidieberedningar och andra möten för både politiker och tjänstepersoner. Det krävs en översyn av förvaltningens organisation för att utröna behovet av resurser, kompetens och hur strukturen på administrationen ska se ut. I kommuner med färre nämnder eller nämndlös organisation är politikerna färre till antalet men har samtidigt tyngre politiska uppdrag, till exempel kan ledamöter i fullmäktige engageras i beredningsarbetet och en ledamot i kommunstyrelsen kan vara med i utskott. Det medför högre arvoderingar per politiskt uppdrag, men på totalen en lägre kostnad än flera nämndorganisationer.

Beslutsvägarna i en kommun med flera nämnder är ofta längre. Flera ärenden ska gå igenom flera organ innan det fattas beslut. Denna utdragna tid som uppstår i beredning kan få negativ effekt och uppfattas som ineffektiv. Å andra sidan kan det ge en mer allsidig beredning.

Idag finns en bygg- och miljönämnd i Finspång vars uppgift är myndighetsutövning mot enskild. Det finns inga hinder utifrån lagar att nämnden även skulle ansvara för planärenden, dock kan inte en och samma nämnd förvalta

och bebygga mark samtidigt som de beslutar om bygglov samt bedriva miljötillsyn av densamme.

Om ansvaret för planläggning läggs ut på bygg- och miljönämnd så tappar kommunstyrelsen kontrollen över kommunens planläggning, vilket borde vara ett kommunstyrelseansvar. Kommunens ansvar för översiktsplanering ska ligga på kommunfullmäktige.

Sverigedemokraterna lyfter i sin motion att den nuvarande och den tilltänkta politiska organisationen innebär risker, bland annat en maktkoncentration på tjänstemannanivå och minskad politisk insyn.

Maktkoncentrationen på tjänstemannanivå förändras inte med utökade nämnder. Det är ändå tjänstepersoner som måste bereda ärendena då det inte ingår i politikernas uppdrag, och de har oftast inte heller kompetens att utföra detta. Denna styrning kan bara förändras genom ändringar i delegationsordningen. Idag har tjänstepersoner delegation på väldigt många ärenden och så måste det vara, då det annars skulle bli en orimlig mängd att hantera i nämnd. Det är bara de ärenden som är av särskilt vikt eller nivå som hanteras av nämnder.

Införandet av beredningar 2009 var ett sätt att uppgradera kommunfullmäktiges roll och stärka den lokala demokratin. Att det nu har beslutats om att avskaffa de fasta beredningarna och införa tillfälliga beredningar behöver inte betyda att den ursprungliga tanken med organisationsförändringen frångås. Tanken med tillfälliga beredningar är att de har ett riktat, avgränsat uppdrag, och där ledamöter får möjlighet att engagera sig i sakområden de har intresse för.

Sammanfattningsvis torde alltså en utökning av verksamhetsnämnder i Finspångs kommun medföra en större organisation, både den politiska och förvaltningen, vilket innebär högre kostnader. Det innebär också att beslutsvägarna blir längre. Den befarade tjänstemannastyringen förändras inte i och med fler nämnder, och vad gäller den politiska insynen så kan den lätt bli koncentrerad till en verksamhet och helhetssynen går förlorad. Makten riskerar också läggas på lägre nivå än kommunfullmäktige. I en kommun i storleksordning som Finspång kommer det troligtvis också bli svårt att få ihop förtroendevalda till alla poster för många partier.

Yrkanden

Torgny Maurer (SD), men instämmande av Kai Hallgren (SD), yrkar bifall till motionen.

Hugo Andersson (C) yrkar bifall till förvaltningens förslag till beslut att föreslå kommunfullmäktige att avslå motionen.

Beslutsgång

Ordföranden konstaterar att det finns två förslag till beslut och ställer dem mot varandra.

Ordföranden finner att kommunstyrelsen bifaller Hugo Anderssons (C) yrkande att föreslå kommunfullmäktige att avslå motionen.

Kommunstyrelsens beslut

Kommunstyrelsen föreslår kommunfullmäktige

1. Att avslå motionen om att utöka antalet verksamhetsnämnder i Finspång

Kommunstyrelsen beslutar för egen del

2. Att paragrafen justeras omedelbart

Reservation

Torgny Maurer och Kai Hallgren (båda SD) reserverar sig mot beslutet till förmån för Torgny Maurers (SD) yrkande.

Justering:

Ulrika Jeansson (S)

Kristin Andersson (KD)